

SE.

Ze dne 11. listopadu 1956.
12.15 hod.

Úvaha Ferd. Peroutky.

Několiksetkrát jsem odtud už mluvil k domovu a nikdy bez trémy. Buďto ti, kdo poslouchají nevěří, pak mluvím do prázdna. Nebo věří a pak každé slovo třeba vážit na vážkách. Kdybych sliboval, lidé se mohou ptát, kde zůstává, co jsem slíbil. Kdybych neměl říci co povzbudivého lidé mohou říci: Proč mluvíš, nech nás spát... mluvíme za národ, který chce znovu nabýt svobody, ale nechce být fyzicky zničen na cestě k svobodě. Jsem přesvědčen, že existuje potřebná rovnováha mezi opatrností a odhodlaností. ..vedle v Polsku je velký pokus národa dospět k svobodě postupně. V Budapešti rozhlas, který nikdy nepatřil vládě, potom revolucionářům, pak revolucionářské vládě a nyní patří Rusům, po několik dní vyhrává po ulicích valčíky. Snad tato hudba přehlušila rachot výstřelů a valčících se tanků, ale nepřehlušila projev národní vůle. Jestliže kdy vůle byla jasně bez pochyb vyjádřena, jestliže kdy panovalo velké odhodlání vším zaplatit, jestliže kde pavoučí síť komunistické propagandy byla protřena, stalo se to v Maďarsku. Tvo děje nebyly nikdy odstaněny ze svého místa v historii a v přítomnosti nepřestanou působit.

Maďarští revolucionáři vzdorovali do poslední chvíle v beznadějné situaci. ..na tanky a ženy se před ně vrhaly. v New Yorku, před budovou Spojených národů maďarské ženy klečely na dlažbě. Není nic předstíraného, falšovaného v tom, když lidé jsou ochotni umírat. To je výbuch národní duše, který je skoro neslušně posuzovat. Maďarská revoluce snadno by mohla dobít výsledků, kdyby se chtěla zastavit na prvním nebo druhém stupni vývoje, kdyby chtěla přijmout ten souhrn zisků, který polský Gomułka přijal. Ale národ vzal celý svůj osud do svých rukou a byl to výbuch těch historických sil, které v mnohých zemích, také v Rusku, zvolna, tiše podemlávají komunistický systém. Záleží na rozhodnutí národa, chce-li vybuchnout, nebo hlodat. To bylo dokázáno v Maďarsku. Bylo dokázáno, že tanky a Rudá armáda jsou silnější, než špatně ozbrojení revolucionáři. To je důkaz bezduchovnosti a proto bez trvalé ceny. Na druhé straně bylo dokázáno, že síly, které odporují komunismu nejsou mrtví, nýbrž rostou a stávají se odhodlanějšími. Nový vůdce Maďarska jmenuje se Kádár, praví se o něm, že před časem v sklepení tajné policie byly mu vráženy špendlíky pod nehty. Ačkoliv jeho nehty zůstaly citlivé, ačkoliv nebude moci ani vzdychnout bez kontroly, hlavní věc je, zda on a Rusové dohromady odváží se vyhlásit stejný reakcionářský a necitelný program, jaký měla vláda před revolucí. Jestliže ne a již se zdá, že ne, pak nikdo nebude moci usoudit, že ač cokoliv bylo poraženo, také vývoj byl poražen. Je Polsko, Maďarsko a Československo. To jsou tři různé politické situace, tři různé národní charaktery a tři různé metody, jež národ užívá, aby dospěl k svým cílům.

Prvá maďarská revoluce odmítla kráčet k svobodě postupně v etapách, užít etapy první, aby připravila a rozvinula etapu druhou. K rozhodnutí, které se nesluší kritizovat postavila se za stanovisko, všechno, nebo nic. Patrně má v sobě tolik národního charakteru ..že necítí nejmenší právo předstírat, že se stydí za etapovou cestu k svobodě. Nejen že se nestydí, přeji si takové cesty a nebudu k žádné jiné navádět.

Musíme vzpomenout, jak u nás také komunisté spěli k moci. Byla etapa první, druhá, třetí, čtvrtá a pátá a vždy postoupila každá dále kupředu, nepodobovala se předešlé. Co oni dovedli, nemusíme umět.

Nevím, jak to říci mírně, nevím proč to říkat mírně. Maďarská revoluce nebyla poražena doma, nebyla poražena Rusy. Máme všechny příčiny se rmoutit nad nedostatkem politického talentu, který v rozhodující chvíli se objevil mezi vůdci dvou demokratických evropských velmocí. Ruští komunisté ničeho nepotřebují jako pláštů, do kterých by zahalili své zlé počínání. Anglie, Francie nyní fungovaly jako hlavní dodávatel plášťů. Rusové dosud dlouho si počínali rozpačitě nadmaďarskou revolucí a hned ozbrojenou ruku natahovali, hned ji stahovali. Přestali být rozpačití, když Angličané a Francouzi poslali své vojáky k útoku na Suez. Této neblahé chvíle byla jasná ruská agrese. Celý svět se šikoval, aby ji odvrátil. Od té neblahé chvíle byly agrese dvě, ruské násilí přestalo být osamoceno ..před sto lety napsal Karel Marx: Příšera komunismu obchází světem. Příšera svobody obchází komunistickými zeměmi. Podle zákonů lidské povahy idea svobody se vrací na místo, které ji patří. V národech za železnou oponou zvihl se ruch proti politickému hospodářskému absolutismu, proti cizí nadvládě podobný ruchu, který šel Evropou památného roku 1848.

Československý lid je dosud oddělován od tohoto ruchu všemi překážkami, které může do cesty nastavit o sebe se bojící vláda. Mrtvé ticho zahaluje naši zemi, ticho od dob ..vláda nejen potlačuje svobodné toužení vlastního lidu, nýbrž hanobí i sousedy, u nichž takové toužení nabývá vrchu. A nejen hanobí, nýbrž jim vyhrožuje. Vládní rozhlas pravil, maďarský lid zaplatí za tyto dny. Vláda se vychloubá tím, že ruští vojáci pobili několik tisíc maďarských občanů. Toto kamenná srdce vlády, toto hanobení, tyto výhrůžky staví nás na poslední místo v současné historii. Vláda dosud se utěšuje ozvěnou svého vlastního hlasu a probírá se projevy oddanosti, které sama sepsala a posílá na různá místa s příkazem, aby byly potvrzeny a pohlány zpět. Také stalinistická polská, stalinistická maďarská vláda do poslední chvíle dostávala projevy oddanosti. Vše je tak dlouho velmi dobré, až náhle vše je velmi špatné. Maďarská komunistická armáda tak dlouho byla prohlášována za věrnou až k smrti, až se objevilo, že je nevěrnou až k smrti. Kde historie působí, nikdo nevydrží s předstíráním.

Tišeji, nebo bouřlivěji, s vítězstvím, nebo bez vítězství s vítězstvím hned, nebo s vítězstvím později, zdvihá se, hýbe se změna. ..předcházeli jí významné sociologické proměny v sovětské společnosti ..neodolá ani československá vláda, ačkoliv počíná si jako podle theorie o stalinismu v jedné zemi.

Z Maďarska unikla 76 letá žena Anna Kartlay, stará socialistka má za sebou léta v komunistickém vězení, byla členkou revoluční nynější maďarské vlády. Ještě na hranicích se obrátila a řekla, půjdu zpět a budu se pokoušet .. vláda zvláště už má spisovatele zase v hrsti, které lze soudit z prohlášení, které proti maďarskému boji o svobodu vadala byrokratická rekační byrokracie Svazhčs. spisovatelů. Patrně také v továrnách, městech ..až záleží na tom, co si člověk myslí, když opouští místo, kde se podrobil násilí. Možná, že je třeba podepsat. Ale když je člověk zase sám, není třeba souhlasit. Bylo by dobré, kdyby bylo možné aspon mlčet. Ale pronikavé násilí vlády zbavuje člověka i té důstojnosti, kterou dává mlčení. Můžete-li píše na zdi nesouhlasím. Ruští komunisté otevřeli skříňku zla a zločinu, kterou stále drží v ruce a rozsypali nad Maďarskem její obsah. Nacismus a komunismus potřásl dobrým jménem XX. století. Ať jakékoliv projevy vycházejí z vládních dílen, dostatečně je známa historie československého národa. Dostatečně je známo jeho cítění, dokud bylo svobodné ..jistě není chvíle, aby se stavěly barikády. Ale nesouhlaste, nesouhlaste všemi všemi silami své duše. I v tragicky nebezpečné chvíli je nepřestává potřeba vědět, co je dobro a zlo. Nesouhlaste, nesouhlaste. Třeba zatím mlčky, třeba ve čtyřech stěnách, ale nesouhlaste.